

Molinot

Gaià

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Sector sud-est del terme de Gaià
Emplaçament Ctra BV-4401, al km. 2,9 camí est i sud fins cal Fuster Paleta, allà travessar riera i 50 m
Alçada: 360

Coordenades:

Latitud: 41.90041
Longitud: 1.91211
UTM Est (X): 409763
UTM Nord (Y): 4639291

Classificació

Número de fitxa 08090 - 281
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern
Segle XIII-XVIII
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: En ruïnes
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: Declaració de BCIL, en sessió extraordinària del ple del Consell Comarcal del Bages el dia 25 d'abril de 2022.
Data aprovació: dl., 25/04/2022 - 12:00
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08089A011000180000YW
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dt., 18/09/2018 - 02:00

Descripció

Restes d'un antic molí fariner, possiblement d'origen medieval, emplaçat vora la confluència entre la riera de Gaià i el torrent de Pregones, molt a prop d'on ara hi ha la casa de cal Fuster Paleta. L'edificació es trobava molt més sencera fins la dècada de 1950, quan fou desmuntada per aprofitar-ne els carreus. Actualment es conserven només els fonaments de la construcció del molí, mentre que la part que ha quedat més alta correspon al pou de captació de l'aigua. El molí recollia l'aigua a la riera de Gaià però desguassava al torrent de Pregones, que discorre a pocs metres. La resclosa estava situada uns 260 m al nord, aigües amunt de la riera de Gaià. En queden els forats a la roca d'una antiga resclosa feta amb troncs de fusta, de tradició medieval. El rec, en canvi, s'ha perdut totalment, ja que el molí fa molts anys que va deixar de funcionar i, d'altra banda, els camps propers per on passava han estat molt remoguts. El rec arribava al molí pel nord-est, on sembla que hi havia la bassa. Tan sols se n'hauria conservat la part final, enganxada al molí. Allà hi veiem dos murs que insinuen una estructura en forma triangular. Com que el terreny en aquest punt s'ha sobrealçat per les tasques de conreu la resta de la bassa no s'ha conservat. D'aquí l'aigua es precipitava pel pou de captació, obrat en un terreny amb desnivell, amb un salt d'aigua de 3,5 metres. Es tracta d'un pou cilíndric que està revestit interiorment amb carreus ben tallats. Igualment, per la banda de fora encara es pot apreciar com s'han arrencat els carreus que formaven el revestiment exterior. Adossat al pou hi havia pròpiament el molí, del qual se'n conserven els fonaments. És una construcció de planta quadrada que estava feta amb un aparellat de carreus de mida petita de molt bona qualitat. Actualment en resten unes poques filades corresponents al nivell del carcabà. Per sota hi passa el rec de desguàs. Se'n pot veure un petit forat de sortida del pou i, més endavant, un arc a la sortida del carcabà. En aquest nivell inferior hi havia la roda del molí, que per les dimensions estretes del forat devia ser de roda vertical. A la planta superior hi havia les instal·lacions del molí, amb la mola i la resta de maquinària. Adossades a aquesta construcció principal s'hi observen altres fonaments de murs que devien correspondre a coberts auxiliars. Malgrat la destrucció que va sofrir a la dècada de 1950 el Molinot és un element d'un gran interès patrimonial. En primer lloc perquè probablement és molt antic, d'època medieval, i s'ha conservat sense modificacions modernes. També per la qualitat arquitectònica de la construcció. En el seu estat actual encara permet fer-se una bona idea de com eren les instal·lacions d'un molí antic, concretament a la part del pou i el carcabà.

Observacions:

Informació facilitada per Josep Matamala, Josep Font i Josep M. Badia

Història

Aquest molí era probablement d'origen medieval, tot i que d'aquesta època no se'n coneguin notícies documentals. Pertanyia al mas proper de Vilagaià, i era conegut com el molí de Vilagaià. Aquest és un mas molt antic, derivat d'una anterior vil·la romana. Superada la crisi baix-medieval, el mas Vilagaià va esdevenir un dels més grans del terme. A més d'altres masos secundaris, sabem que tenia el molí, anomenat de Vilagaià, el qual està documentat almenys des del segle XVII, tot i que ja hem dit que devia ser anterior. L'any 1611 el moliner es deia Jaume Abeiar. Al segle XVIII els propietaris de Vilagaià van ascendir socialment a través d'una política d'aliances matrimonials i el 1790 van rebre el títol nobiliari de barons de Vilagaià. A partir d'aquest moment van tenir una gran influència en la història del poble. Suposem que el molí fa molts anys que resta inactiu. Això és el que suggereix el canvi de la denominació molí de Vilagaià per la del Molinot, com es coneixia darrerament. Aquest terme, igual que el de Casalot o Castellot, sol referir-se a una construcció llargament abandonada. Tanmateix, entrat el segle XX encara es trobava força sencer i s'utilitzava com a cobert per guardar-hi eines. Entorn dels anys 1950 bona part de la construcció fou

desmuntada, amb el consentiment del seu propietari, per tal d'aprofitar-ne els carreus en la restauració de la veïna església de Santa Susanna de l'Abellar (ja en terme municipal de Sallent). Part dels carreus que avui es poden veure en aquesta església romànica, doncs, són procedents del Molinot. Entorn de 2013 les ruïnes del Molinot van ser objecte d'una neteja en profunditat per part d'un grup de voluntaris de Gaià, igual que el forn d'obra que es troba 30 m a llevant. A la vora es guarden alguns carreus d'aquestes ruïnes que permetrien fer una reconstrucció parcial de la construcció.

Bibliografia

BADIA, Josep M (2016). "Història", "Arquitectura", Gaià, t'estimo. Reviu Gaià, Grup de Recerca, Gaià, p. 71, 203.

